

Til fylkesmann i Møre og Romsdal
Her

(overlevert i møte i Molde den 31.10.2017)

Norddal kommune sin posisjon i høve kommunestruktur og grenseregulering

Norddal er, saman med nabokommunane Stranda og Stordal, kalla inn til møte med fylkesmann i Molde i veke 44 for å førebu prosess med grenseregulering, jfr. søknad frå Eidsdal/Norddal og statleg initiativ i tilfellet Liabygda. Gjennom media får ein inntrykk av at enkelte deltakarar ønskjer at desse møta og skal diskutere samanslåing av heile Stranda kommune med den nye Fjord kommune.

Grenseregulering er eit juridisk omgrep som er gitt eit konkret og avgrensa innhald i loveverket, jfr. m.a. Inndelingslova. Ein kan etter vår mening ikkje utvide tolkinga av dette til å omfatte samanslåing av heile kommunar. NK har oppfatta at det er dette, dvs. grenseregulering – og ikkje noko anna - som er agenda for møta som fylkesmann har kalla inn til i Molde i veke 44. Viss dette derimot er feil, stiller vår delegasjon utan fullmakt frå kommunestyret til å delta i forhandlingar/drøftingar.

Norddal kommunestyre ser seg ferdig med samanslåingsprosessen, jfr. vedtak i stortinget i juni 2017. Det har heile tida vore sagt frå stat/regional stat at det var ein 2-delt prosess. Først vedtak om samanslåingar av heile kommunar. Deretter handsaming av søknader om grensejusteringar/delingar etter fastlagde prosedyrar som er nedfelt i m.a. Inndelingslova.

NK har handla lojalt i høve det opplegget staten dikterte for arbeidet med kommunereforma. I vårt tilfelle vart 5 ulike alternativ grundig vurderte og kvitterte ut i tur og orden. Ila av ein 2-års periode vart det halde meir enn 10 folkemøte der m.a. 3 professorar deltok saman med stortingspolitikarar, fylkesplansjef og rep. frå regionråd. Det er vel knapt noko anna kommune i M&R som har køyrd ein meir omfattande prosess.

M.a. vart det gjennomført 2 lange og grundige dialogmøte med Standa kommune - eitt i Valldal og eitt i Stranda - der partane systematisk gjekk gjennom alle sentrale tema som er omfatta av reforma, dvs. demokrati, tenesteproduksjon, samfunns/næringsutvikling og økonomi. På bakgrunn av møta vart det utarbeidd eit notat som summerte opp posisjonen til Norddal i 6 punkt, sjå vedlegg. Hovudkonklusjonen var at Norddal ville tape både arbeidsplassar, innbyggjarar og innflytelse ved ei samanslåing med heile Stranda kommune. Den klart viktigast ulempa er knytt til at ein «dreg på seg» ei ekstra fjordkryssing. Ovannemnte samtalar med Stranda vart gjenstand for 2 vedtak i Norddal kommunestyre (04.02.16 og 17.03.16). I sistnemte møte vart det vedteke å avslutte samtalane med Stranda.

Med bakgrunn i analysen som vart gjennomført av forhandlingsutvalet, fann ikkje kommunestyret grunnlag for å gå vidare med ei innbyggjarundersøking for dette alternativet. Historisk finst det mange døme på at fjorden har vore eit hinder for eit godt samarbeid mellom sør- og nordsida i kommunen. Medan fjorden tidlegare var ei «bru», har den no blitt ei barriere. Dette hovudsakleg p.g.a. utbygging av vegnett mellom bygdene. Det faktum at det knapt er registrert alvorlege konfliktar mellom bygdene på nordsida av fjorden, illustrere kor viktig det er med gode

kommunikasjonar og landfaste samband. Dette kjem og klart til uttrykk ved at Norddal i dag berre har 5 interkommunale samarbeid med Stranda, medan ein har 16 og 17 med Stordal og Skodje.

NK ser ikkje at det har kome til nye moment i saka etter at denne analysen vart gjennomført og etter at NK gjorde sitt vedtak om samanslåing med Stordal som skulle gi grunnlag for ei ny vurdering i dag.

NK krev respekt for sine vedtak. Dei er gjorde av det folkevalde organet som er kompetent til å gjere slike vedtak. Kommunestyret representerer alle innbyggjarar i ei kommune. Alle med røysterett kan vere med å bestemme kven som skal sitte i kommunestyret. Difor kan verken ordførar eller andre stille spørsmål ved legitimiteten til vedtak i kommunestyret. Deler av det miljøet som har fremma søknad om å dele ifrå bygdene Eidsdal og Norddal, boikotta kommunevalet i 2015. Dermed sa ein samtidig frå seg mulegheita til å representera innbyggjarane gjennom vedtak i kommunestyret.

Eit kommunestyrevedtak kan ikkje gjere alle til lags! I vårt tilfelle veit vi at mange er usamde i :

- At Norddal ikkje vart ståande åleine (m.a. eit stort fleirtal i SP gruppa som fekk reint fleirtal ved siste kommuneval)
- At Norddal ikkje gjekk inn i NY- Ålesund
- At Norddal ikkje inkluderte Ørskog
- At Norddal ikkje gjekk, saman med Stranda

Poenget er at det finst mange grupper som kunne tenkt seg eit anna vedtak enn det som kommunestyret fatta. Men – i motsetnad til søknaden frå Eidsdal/Norddal, så har dei andre gruppene godteke vedtaka i det kompetente organet , dvs. kommunestyret i Norddal.

Førre storting vurderte aldri å bruke tvang mot Norddal og Stordal. Vi gjekk inn i eit forbund på heilt frivillig grunnlag. Dette har i etterkant vorte både hylla og feira på fellesmøte i regi av fylkesmann – på Nilsgardstunet i Stordal og på Martin Linge huset i Valldal. Det har aldri vore antyda at Fjord kommune berre var eit mellomsteg.

Viss det no igjen vert snakk om å trekke inn heile nye kommunar, vil NK oppfatte dette som forsøk på omkamp. Det blir ikkje NK med på utan at det vert gjort ved tvang. Det vil i tilfelle tvinge mange representantar til å forlate sine valløfte og programerklæringer frå før valet. I tillegg vil representantane oppleve å ha blitt lurte og for å ha vore med på eit narrespel. Det vil svekke autoriteten til kommunestyret og til representantane som innbyggjarane sine talsmenn. Det skal bli veldig vanskeleg å reparere eit slikt tillitsbrot!

Staten kan likevel velje å bruke makta og overstyre kommunestyra i Norddal og Stordal. Men – då må ein og vere fullt klar over kva ein gjer. Då har ein gitt aksjonsdemokratiet forrang framfor det konstitusjonelle demokratiet. Det skjer omtrent samtidig som det kommunal sjølvstyret vert teke inn i Grunnlova, dvs. gitt ein høgare status.

I lys av intensjonsavtale, gjensidige vedtak, overføring av reformmidlar, tilsetting av prosjektleiar etc., har vi kome godt i gang med arbeidet med å byggje Fjord kommune. Dersom ein no skulle vurdere å slå heile Stranda kommune saman med Fjord kommune, betyr det at ein må nullstille den prosessen ein har vore gjennom, legge alle kort på nytt, forhandle fram nye intensjonsavtaler som gir innbyggjarane høve til å vurdere andre konstellasjonar enn berre samanslåing av Fjord og Stranda.

Under slike føresetnader må ein sjå for seg å forlenge reformperioden med nye 2 år. Å skulle sette i gang ein slik prosess no, står for oss som ei umuleg og meiningslaus oppgåve. Berre trugsmål om tvangstiltak kan endre dette.

Vi understrekar samtidig at NK lojalt vil delta i handsaminga av delingssøknaden etter dei rettsreglar som er nedfelt i relevant lovverk. For ordens skuld minner vi likevel om at Norddal og Stordal gjekk inn i eit forbund under den føresetnad at eit heilt og udelt Norddal «låg i potten». Vi ser det vidare som eit stort paradoks om regjering/storting skulle dele opp igjen noko ein kort tid i førevegen har spleisa saman.

Valldal, 30.10.2017

Arne Sandnes

ordførar

Per M. Berdal (formannskapsmedlem/varaordførar Sp),

Viktor Valdal (formannskapsmedlem/gruppeleiar Tverrpolutisk liste),

Olav Løvoll (formannskapsmedlem/gruppeleiar Ap),

Ragnar Lødøen (uavhengig kommunestyrrepresentant)

Vedlegg: Referat frå dialogmøte mellom Stranda Norddal

Dialogmøte mellom

STRANDA OG NORDDAL KOMMUNE

Tema: Samanslåing av kommunane

Tid og stad: Onsdag den 24.02.2016 fra kl. 09.15- 12.00, kommunehuset i Stranda

Delegasjon fra Stranda: Ordførar Jan Ove Tryggestad (JOT), varaordførar ... Ringdal, rådmann Åse Hole..., leiar opposisjon Rimstad, ass. Rådmann Kjartan Lied . I tillegg deltok økonomisjef Ståle Ljøen i deler av møtet

Delegasjon fra Norddal: ordførar Arne Sandnes (AS), varaordførar Per M. Berdal, leiar opposisjon Viktor Valdal

Møteleiar: Ordførar i Stranda, Jan Ove Tryggestad (JOT)

Bakgrunn for møtet:

- Vedtak i Stranda kommunestyre om å gå i forhandlingar med Norddal om samanslåing av dei to kommunane
- Vedtak i Norddal kommunestyre om å sondere med Stranda om det kan vere grunnlag for forhandlingar om samanslåing/deling

Innleiing/presentasjon frå begge kommunar

Stranda

Møteleiar ønskte velkommen og klargjorde Stranda sitt mandat som var å forhandle med Norddal om samanslåing av kommunane. Deling var ikkje eit tema så lenge bygdene Geiranger og Liabygda ikkje hadde gitt klart utrykk for eit ønske om flytting. Han understreka at Stranda heller ikkje «ville gå etter» Eidsdal og Norddal. Det er viktig å respektere andre sine grenser.

JOT gav vidare ei orientering om status i prosessen i Stranda og kommenterte m.a. folkemøte i alle bygdene. Ønska er svært sprikande. Det er innleia forhandlingar med Sykkylven og nye møte er planlagde. Kor langt ein går i desse forhandlingane, vil m.a. vere avhengig av prosessen mot Norddal. Det vart sagt at ei ny kontakt mot Hornindal kan bli aktuelt, men berre viss diskusjonane med både Norddal og Sykkylven strandar.

JOT gav grunnar for kvifor Stranda meinte det kunne vere føremålstenleg å slå saman. Han lista m.a. følgjande forhold:

- Større potensiale for utvikling i næringsliv, t.d. næringskluster på næringsmiddel, helse, primærnæring, verdsarv, industri generelt, reiseliv

- Organisering av funksjonar som legevakt, jordmor, tilbod på psykiatri/rus, plankontor i eigen kommune. På desse områda har Stranda eit stort forbetringspotensiale
- Meir «lebensraum» for Geiranger - som har arealmangel grunna oppskyllingshøgder og topografi – ved å ta i bruk areal og bygningsmasse i Eidsdal/Norddal
- Muleg nedlegging og flytting av skular og eldreibedriftar frå Geiranger og Liabygda grunna små brukargrupper – kjøp av tenester frå Norddal er alternativ

JOT understreka at høg lånegjeld og ROBEK status i nye 4-6 år er ei «dårleg medgift». Han hevda samtidig at industrien i Stranda sentrum p.t. utviklar seg godt, men er basert på utanlandsk arbeidskraft. Det er ei utfordring på sikt å «fornorske arbeidsstokken».

Norddal

AS presenterte Norddal sin posisjon og understreka at delegasjonen ikkje hadde mandat til å forhandle men kunn til å sondere. Han nemnte at kommunestyret i 2015 gjorde vedtak om å utgreie eit muleg alternativ med Stranda/deling av kommunen, men at dette ikkje vart prioritert og utreda då ein såg det som mindre aktuelt. AS gav elles ein statusrapport på forhandlingane om ei landkommune og nemnte at det er planlagt signering av ein intensjonsavtale i Valldal den 17. mars d.å.

AS presenterte følgjande hovudutfordringar i forhold til samanslåing av kommunane:

- Ekstra fjordkryssingar for alle 5 bygdene til eit nytt kommunesenter som naturleg bør ligge i Stranda tettstad. Dette er den klårt største ulempa ein ser og hovudgrunnen til Norddal har mest interkommunalt samarbeid med kommunar langs aksen mot Ålesund, dvs. på nordsida av fjorden
- Lengre veg til kritiske tenester som sjukeheim/lege og større avstand opp til beslutningstakrar, dvs. politikarar. Fare for auka konflikt mellom bygder på sørsida av fjorden, inklusive Geiranger, og mellom nordsida og sørsida av fjorden internt i Norddal. Dette er nemnt som viktige oppsummeringspunkt i rapporten som er utarbeidd etter innbyggjarinitiativ i Eidsdal/Norddal
- Tap av mange offentlege arbeidsplassar (m.a. sentraladministrasjon) i ei kommune som alt er svært sårbar for nedgang i folketallet
- Frykt for redusert tenestetilbod p.g.a. at Stranda er ei ROBEK-kommune med den høgaste lånegjelda i Noreg. Norddal skorar høgare på tenestekvalitet og kapasitet på dei fleste område, og ligg langt over Stranda i ressursbruk på basistenester.
- Manglande kunnskap om kommunane sine passiva og aktiva, t.d. standard og kapasitet på infrastruktur (etterslep på vedlikehald), planlagde investeringar. Korleis vil dette påverke totaløkonomien i den nye kommunen i høve tenestetilbod og sikring av t.d. desentraliserte basistenester ?
- Ved samanslåing vil Norddal måtte avslutte/reforhandle dei fleste av sine interkommunale samarbeid med kommunar på nordsida av fjorden. P.t. har Norddal 15 slike samarbeid med Stordal, 16 med Ørskog og 9 med Skodje. Det finst berre 6 med Stranda, noko som tydeleg viser i kva retning det er naturleg å samhandle. Fjorden er m.a. ord ei stengsle.

Inntil no har Norddal sett fleire ulemper enn fordeler med ei samanslåing med Stranda, men AS såg fram til å få presentert argument som kunne skape ein ny balanse i reknestykket. Han meinet det var naturleg Stranda leda an i dette møtet ettersom kommunen alt hadde gjort vedtak om å forhandle om samanslåing.

Diskusjon

Demokrati

Begge partar var samde om at det var naturleg at sentraladministrasjonen i ei samanslengen kommune vert lagt til Stranda tettstad, dvs. kontorplass for ordførar og rådmann med stab. Var og semje om at det ikkje var hensiktsmessig å etablere kommunedelsutval eller bygdeutval. «Kjøtvekta» må gjelde for å sikre dynamikk i ein ny kommunekonstruksjon. Ordningar som vert nedfelte i ein intensjonsavtale er ikkje juridisk bindande, og dei representerer difor ingen garanti i forhold til nye politiske vedtak. I eit tenkt kommunestyre på 25 representantar, vil Norddal i etter folketal kunne rekne med 7, dvs. Norddal kjem i klart mindretal med ditto tapt styring av t.d. ressursbruk i høve nosituasjon.

Tenesteyting

Basistenester bør lokaliseraast som i dag. Trongare økonomiske rammer, jfr. ROBEK, kan tvinge fram nedlegging /flytting (t.d. ungdomstrinnet i Eidsdal og ungdomstrinnet i Hellesylt).

Samarbeid/tenestekjøp mellom Norddal og Stranda vil truleg uansett tvinge seg fram når det gjeld basistenester som Stranda p.t. leverer i Liabygda og Geiranger.

Samarbeid om legevakt har vore prøvd og er i praksis ikkje gjennomførleg. Vil under alle omstende bli ei därlegare løysing for Norddalsbygdene enn den som no er etablert mellom Norddal, Vestnes, Ørskog og Stordal.

Stranda har p.t. plassmangel på eldreinstitusjonar der Norddal p.t. har ein viss overkapasitet. Det kan løysast ved tenestekjøp og utan samanslåing av kommunar.

Begge kommunane har underkapasitet på tekniske tenester knytte til kommunal planlegging og oppmåling. Norddal har p.t. eit etablert og velfungerande samarbeid med Stordal, men totalt er der ein underkapasitet for desse 2 kommunane. Kan det vere grunnlag for eit 3-parti samarbeid her ?

Når det gjeld spesialtenester som PPT, barnevern, Nav, skatteinnkreving, jordmor etc. har Norddal i langt større grad enn Stranda løyst dette gjennom interkommunale samarbeid langs ein akse mot Ålesund. Stranda har langt på veg organisert dette innafor eigen kommune, og til ein viss grad i samarbeid med Sykkylven(Nav, legevakt ..). Begge partar var samde om at det må vere eit felles mål å bremse slik «handelslekkasje», og så langt som praktisk muleg sikre arbeidsplassar og leveransar næraast muleg brukaren, dvs. innom Skotet. Her finst det eit større muleheitsrom for samhandling enn det som er utnytta i dag.

Samfunnsutvikling

Frå begge leiarar vart det hevda at nedgangen i folketalet er ei hovudutfordring. Generelt for begge er at det skjer ei sentralisering internt i kommunane på kostnad av geografiske utkantar.

Geiranger er eit unntak. Folketalsutviklinga er i stor grad ein funksjon av tilgang på arbeidsplassar. I Stranda er industrien i seg sjølv ein motor. Norddal har eit meir fragmentert og småskala næringsliv som treng impulsar og støtte frå eit eige tiltaksapparat. Norddal har eit stort næringsfond, ca. 3 mill kroner pr. år, som er avgjerande viktig for å stimulere til grunderverksemd og kjøper i tillegg næringsutviklingstenester frå Fjordhagen AS som m.a. leverer Hop i D tenester og der kommunen er deleigar. Næringsfondet i Stranda er 1,2 mill kroner pr. år.

I både Norddal og Stranda er reiselivet ei stor næring men med nokså ulike produkt og marknader. Stranda er sterke på vintereturisme og internasjonale marknader medan Norddal er sterke på sommarprodukt og den regionale marknaden. Begge kommunane er tilknytta DÅS, dvs. Ålesund og Sunnmøre Destinasjonsselskap. Det betyr at tilrettelegging for reiselivet i stor grad blir kjøpt frå eit interkommunalt selskap som organiserer eit heilt fogderi.

Store konsern som Orkla satsar i Stranda men dei har fokus på konsentrasjon av aktivitetene i 3 område i Noreg. Det er difor lite truleg at satsinga i Stranda vil knuppskyte i Norddal. Ei eventuell knuppskyting til Stordal er meir sannsynleg p.g.a. av ledige lokalar og mindre transportkostnader.

Økonomi

Begge kommunane har høg gjeld, men Stranda ligg på topp i landet og er i tillegg på ROBEK lista. Der reknar ein med å ligge i 4-6 år til med det avgrensa handlingsrommet det representerer. Både Stranda og Norddal er i ferd med å få styring på økonomien og gjekk med overskot(mindre forbruk) i 2015.

Norddal har eigedomsskatt på verk og bruk men ikkje på bustadeigedommar slik som Stranda. Norddal skal utgreide eigedomsskatt på hytter og hus, men har ikkje vedteke å innføre ein slik skatt.

Norddal sine inntekter ligg historisk ca. 5 % over landsmedelen grunna tilgang til lovfesta skattar frå kraftanlegga i Tafjord. Nokre av desse skatteartane (naturressursskatt) vert avrekna mot statlege overføringer.

Begge kommunane har store verdiar i div. anlegg , aksjar , eigardeler etc. Ei full oversikt over den reelle verdianleggen, og balansen mellom kommunane, har ikkje vore gjennomført og må vere ein viktig føresetnad viss ein skulle vurdere samanslåing. Fordi ei samanslåing inneber «all inn» kan ei manglande oversikt over faktiske aktiva og passiva bety ei dreiling av ressursbruk – drift/investering - i den eine eller anna retning i forhold til det som elles er forventa utan samanslåing.

Norddal har pt. «overskot» på konsesjonskraft som vil bli ei medgift ved ei mulig samanslåing – uavhengig av kven ein eventuelt vil gå saman med. Fylkeskommunen vil tape inntekt tilsvarende medgiftinga.

Muleg «ressursoverforbruk» på tenesteleveranse i Norddal i dag i forhold til Stranda, vil og måtte bli ei medgift inn i fellesskapet ved fastsetting av felles standard på tenester.

Norddal ser p.t. ut til å kome godt ut av forslag til justert inntektssystem for kommunane som er foreslått men som truleg først vert fastsett etter at kommunane skal ha gjort sine vedtak.
Stranda kjem noko därlegare ut. Kva vil bli status i ei samanslegen kommune ?

Stranda og Norddal har p.t. same sats for arbeidsgjevaravgift, dvs. 10,6 %

Ymse tema

Begge partar var samde om at det må vere eit felles mål å bremse «handelslekkasje», og så langt som praktisk muleg sikre arbeidsplassar og leveransar nærist muleg brukaren, dvs. innom Skotet. Her finst det eit større mulegheitsrom for samhandling enn det som er utnytta i dag, sjå under avsnitt tenesteproduksjon. AS foreslo å revitalisere Storfjorrådet, som vart etablert på 1990 talet mellom Stranda, Stordal og Norddal og ha det som eit overordna samarbeidsorgan mellom dei 3 kommunane på Indre.

The Golden Route vart trekt fram som døme på eit svært vellukka samarbeid innan reiseliv - på tvers av både kommunar og fogderi og utan samanslåing. Begge kommunane er pt. inne i større konstellasjonar av interkommunale samarbeid , jfr. DÅS og ÅRIM og slik vil det og måtte fungere i framtida. Spørsmålet er om samanslåing i dette tilfellet gir ein meirverdi i forhold til samarbeid, og som veg opp for tap av innflytelse, potensielle nye konflikter mellom bygder, større reiseavstandar, sentralisering m.m. ?

Sonderingegruppa sine vurderingar

Ein grunnleggande føresetnad for ei eventuell samanslåing må vere at begge kommunane, kvar for seg, vurderer summen av fordeler større enn summen av ulemper, kommunen sett under eitt. For alle praktiske føremål kan det vere tenleg å drøfte fordeler(F) opp mot ulemper(U) under følgjande overskrifter:

- F/U for Eidsdal og Norddal
- F/U for Valldal, Fjørå og Tafjord
- F/U for Norddal kommune sett under eitt
- F/U for Liabygda og Geiranger
- F/U for Stranda kommune sett under eitt

F/U for Eidsdal og Norddal

Innbyggjarar i desse 2 bygdene har lagt fram ein rapport som konkluderer med at det er føremålstenleg for folket på sørsida av Norddalsfjorden å bli slått saman med Stranda kommune. Oppsummeringa i rapporten støttar ikkje opp om konklusjonen. Den er tydeleg på at ei flytting til Stranda inneber mange nye og store ulemper for folket på sørsida samtidig som bygdene fortsatt vil vere avhengige av tenesteleveransar i dagens kommunesenter, dvs. Valldal. Sonderingsgruppa meiner at fakta og objektive kriterier må leggast til grunn når framtida sin kommunestruktur skal bestemmas. Hendingar i fortida kan ikkje vere bestemmande for framtidas kommunestruktur. Ein skal likevel ikkje utelukke at flytting av offentlege sørivistilbod (p.g.a. plassmangel/små brukargrupper) frå Geiranger til Eidsdal, kan bidra til å sikre at slike tilbod ikkje vert flytta til Valldal. Dette er mest relevant for ungdomsskule og eldreinstitusjonar. Men ein slik rokade kan

gjerast utan samanslåing av kommunane, t.d. ved at Stranda kjøper tenester frå Norddal, alternativt at Geiranger vert ein del av Norddal kommune.

Konklusjon: Ei samanslåing med Stranda er ikkje nødvendig for å oppnå utvida samarbeid mellom bygdene på sørssida og Geiranger. Prisen for å slå saman er høg, jfr. oppsummeringspunkt i rapport, og står ikkje i noko rimeleg forhold til gevinsten.

F/U for Valldal, Fjørå og Tafjord

Dei 3 bygdene på nordsida av Norddalsfjorden er alle landfaste med kommunesenteret i Valldal. Ved samanslåing med Stranda vil desse bygdene måtte krysse ein fjord for å oppsøke sentrale funksjonar som ligg i Stranda tettstad. Å aktivt etablere slike hindringar er stikk i strid med intensjonen i kommunereformarbeidet. Det er nettopp slik stengsel ein ønskjer å fjerne. I tillegg vil flyttinga av sentraladministrasjonen fjerne ca. 10 årsverk. Det betyr at 30-40 personar kan kome til å flytte ut av kommunen viss anna sysselsetting ikkje finst.

Konklusjon: Ei samanslåing med Stranda vil redusere offentlege sørvestilbod, særleg i Valldal, og redusere innbyggjartalet. Det er vanskeleg å sjå fordeler med eit slikt grep.

F/U for Norddal kommune sett under eitt

Overføring av brukarar til ledig kapasitet i Norddal er eit pluss for Norddal. Eventuelt mottak av skuleelevar frå Liabygda gir t.d. betre kapasitetsutnytting ved Valldal skule, men ei slik overføring kan ordnast gjennom tenestekjøp, alternativt ved at Liabygda vert ein del av Norddal kommune. Overføring av pleietrengande eldre i Stranda som p.t. ligg på dobbeltrom, kan og hysast i Valldal/Eidsdal basert på avtaleforhold/tenestekjøp.

Det er truleg eit visst unytta potensiale på tettare samarbeid mellom kommunane på områd som t.d. plan og oppmåling, jordmorteneste, helsestasjon, rehabilitering etc., men det alt vesentlege av Norddal sitt interkommunale samarbeid er orientert i retning Ålesund. Desse samarbeidsrelasjonane fungerer stort sett godt.

På området samfunnsutvikling har kommunane ein del til felles tematisk. Men går ein i djupna på dette viser det seg at kommunane er meir ulike enn dei er like. Behov, verkemiddelapparat og prioriteringar vil vere ulike og konkurrere om knappe ressursar. I den konkurransen vil den minste parten tape, dvs. Norddal. Viser elles til diskusjon under kapittel *Samfunnsutvikling* over. Både satsing på næringsutvikling (t.d. reiseliv) og kommunikasjonar er organisert bransjeforeingar (t.d. DÅS på reiseliv) og i samarbeidsorgan (t.d. Børdbalslinja og Snarvegen til Austlandet).

På området økonomi er Norddal truleg langt meir robust enn Stranda. Det gjeld m.a. lånegjeld og verdiar i t.d. kraftselskap og inntekter frå desse. Dessutan har Norddal eit overskot på konsesjonskraft som vil vere ei betydeleg medgift. Det same gjeld ressursbruk på basistenester der ein må rekne med ei nedjustering som følgje av innføring av ein felles- og truleg lågare tenestestandard. Ved samanslåing vil truleg berre om lag ein ¼ av dagens næringsfond på NOK 3 mill bli disponert i Norddalsbygdene. Det er alvorleg i forhold til m.a. utvikling av helseklynga i Muriparken og mulegheiter for støtte til nisjeleverandørar innafor NaKuHel området. Det siste er ei hovudsatsing i kommuneplanen.

I alle kollegiale organ vil Norddalsbygdene vere i mindretal. Det betyr at Norddal gir frå seg styring med ressursane ein rår over i dag, samtidig som færre vil kunne delta i politisk arbeid gjennom kollegiale organ. I sum betyr dette eit demokratisk underskot i forhold til det vi har i dag.

Konklusjon: Sjølv om bildet ikkje er svart kvitt, er det heilt innlysande at det som i dag utgjer Norddal kommune vil bli ein stor tapar inn i ei ny samanslegen kommune med Stranda. Ulempene er mange og tungtvegande, medan fordelane er få og relativt uvesentlege.

F/U for Liabygda og Geiranger

For begge desse 2 bygdene ligg det fordele i å kunne hente tenester og ekspandere innafor eigne kommunegrenser noko som er muleg ved ei samanslåing. Alt i dag er det ei utstrakt grad av samhandling mellom bygdelag i Norddal og Liabygda og Geiranger. På sikt vil det tvinge seg fram ei endå sterkare kopling. Spørsmålet er om det bør skje ved at kommunane slår seg saman eller - om ein vel ei mellomløysing på kort sikt, dvs. tenestekjøp ? I eit litt lengre perspektiv er det einaste rasjonelle at desse 2 bygdene blir ein integrert del av Norddal kommune. Fordelen med dette er m.a. at dei får ein fjord mindre å krysse for å nå sitt kommunesenter, dvs. Valldal. Ei slik arrondering vil vere framtidsretta og heilt i tråd med intensjonane i kommunereforma. I Norddal vil døra stå open , men dette er spørsmål Stranda og bygdene sjølve må finne ut av. Det er opp til Stranda kommune og bygdene sjølve om dei vil ta ut denne gevinsten no eller vente. Så langt har Stranda kommune avist ei slik grenseendring.

Konklusjon: Liabygda og Geiranger bør sjå fordele i å få lettare tilgang til «sitt» kommunesenter, men det inneber ei deling av Stranda kommune noko som neppe vert tema i denne runden. Dersom kommunane vert samanslegne, vil dei 2 bygdene fortsatt måtte krysse ekstra fjordar for å kome til kommunesenteret. Dermed tek dei ut berre halv gevinst i forhold til potensialet som ville vere flytting over til Norddal.

F/U for Stranda kommune sett under eitt

Ved ei samanslåing med av kommunane vil Stranda med eit «tastetrykk» få løyst problema knytte til å levere gode tenester til bygdene Geiranger og Liabygda gjennom flytting av brukarar til ledig kapasitet i Norddal. I tillegg vil Stranda få tilgang til store verdiar knytte til m.a. eigapost i Tafjord Kraft, ledig konsesjonskraft og driftsressursar som vil bli frigjorte ved ei harmonisering til ein felles standard på kommunale basistenester. Dette skuldast at Norddal har langt større ressursbruk pr. innbyggjar enn Stranda og stort sett ein høgare standard på leveransen. «Medgiftene» frå Norddal vil bidra til å bringe Stranda raskare ut av ROBEK lista.

Det vil og bli lettare å rekruttere visse type kompetanse fordi ein kan tilby større stillingsbrøkar.

Ved at sentraladministrasjonen vert lagt til Stranda tettstad, vert Stranda og tilført fleire høgtløna offentlege arbeidsplassar. Dette vil styrke Stranda tettstad som sentrum, noko som igjen kan brukast som argument for å få sentrum i ei endå større kommune på eit seinare tidspunkt gjennom t.d. utviding mot Hornindal, Stryn, Ørsta, Volda eller/og Sykkylven.

Det er vanskeleg å sjå klare ulempar for Stranda ved ei samanslåing.

Konklusjon

Både bygdene Geiranger og Liabygda og Stranda kommune i si heilheit vil ha fordeler av ei samanslåing med Norddal. Dette utan at verken delar av Norddal (Eidsdal og Norddal) eller kommunen totalt kan hauste tilsvarende materiell gevinst. Tvert imot vil Norddal tape arbeidsplassar, innbyggjarar og innflytelse. Det vil truleg skje ei overføring av både ressursar og verdi til den tettast folkesette delen av den nye kommunen, dvs. Stranda tettstad.

Vidare er det ikkje usannsynleg at den samanslegne kommunen berre er starten på ein større ekspansjon mot t.d. Hornindal eller Sykkylven med Stranda tettstad som kommunesentrum. Ei slik utvikling, som ein ikkje har styring med, vil i tilfelle ytterlegare svekke Norddalsbygdene sin innflytelse og bidra til at Norddal blir marginalisert i ein geografisk utkant.

I lys av ovannemnte analyse og resonnement, er det ikkje grunnlag for å gå inn i konkrete forhandlingar om samanslåing med Stranda. Stranda kommune har utfordringar knytte til Geiranger og Liabygda, men det vere klårt urimeleg om folket i Norddalsbygdene skal ta ansvar for dette ved å påføre sine eigne innbyggjarar ekstra kostnader og ulemper. Dette er eit problem for Stranda og ikkje for Norddal. Saka har si naturlege løysing ved at dei 2 nemnte bygdene vert flytta inn i Norddal. Elles kan problema løysast i ein interimsperiode ved at Stranda kjøper tenester frå Norddal og gjennom interkommunalt samarbeid.

Det bør seriøst vurderast å etablere eit samarbeidsråd/utviklingsforum (ala Storfjordrådet) for å sikre optimal samhandling mellom Stranda og Norddal. Dette for å ta ut eit unytta potensiale på samhandling som begge vil dra nytte av.

Sonderingsutvalet/forhandlingsutvalet for Norddal i kommunereformprosessen

Arne Sandnes (ordførar), Per Magnus Berdal (varordførar), Viktor Valdal (leiar opposisjon)

Sign.

sign.

sign.

Skipper og mannskap

Vår ordførarkandidat er Arne Sandnes.

Norddal kommune treng ein leiar som ser moglegheitene og tek tak i dei. Arne har klare mål for sitt politiske engasjement og brenn for bygdene på «Indre». Han har pågangsmotet, erfaringa og nettverka som trengst i ei krevjande tid.

"Eg vil samle Norddalsbygdene og arbeide for tettare band med andre bygder på «Indre». Større, men ikkje stor, er mitt motto!"

Arne Sandnes

2 Inger Anne Aarset

3 Per Magnus Berdal

4 Marius Høihjelle

5 Hans Martin Gjedrem

6 Kristin Gilje Sandnes

7 Øyvind Hoel

8 Mari Ruset-Moland

9 Laila Olsen

10 Anders Jørgen Gjerde

11 Maria Dvergsdal

12 Håkon Myklebust

13 Tore Hoel

14 Elinor Ruset

15 Solveig Linge Stakkestad

16 Ragnar Lødøen

17 Fridjon Døving

Norddal Senterparti

Program 2015 – 2019

Tenester og tryggleik der folk bur!

Senterpartiet sitt program tek utgangspunkt i den kristne og humanistiske kulturarven og meiner det er det beste verdigrunnlaget å bygge gode lokalsamfunn på

Senterpartiet er imot at Norddal skal bli innlemma i ein storkommune, men vil invitere til at naboar som Geiranger, Liabygda og Stordal kan bli ein del av ein ny kommune i indre Storfjord

Senterpartiet vil at kvalitet/tilgang til viktige kommunale tenester som helse, omsorg, barnehage, skule og skulefritidsordning skal ligge på eit nivå over landsgjennomsnittet

Senterpartiet vil snu alle steinar for å skape fleire arbeidsplassar og har som mål å auke innbyggjartalet med min. 50 personar i valperioden

Offentleg tenesteyting. Senterpartiet vil:

- Drive omsorgstenester som gir alle eldre ein trygg og verdig alderdom
- Oppretthalde ungdomsskulen i Eidsdal
- Sikre skulefritidsordninga og utvide den slik at den følgjer barnehageåret
- Halde oppe støtta til kulturskulen på minst same nivå som i 2015
- Finansiere rabattkort for lokal ungdom på ferja og buss mellom Eidsdal, Linge og Sylte
- Bygge nye/renovere trygdebustader for eldre i Valldal
- Inngå samarbeidsavtalar med lag og organisasjoner som tek på seg viktige samfunnsoppdrag; besökstenester og heimehjelp for eldre, løypekjøring, etc.
- Vidareføre og vidareutvikle interkommunalt samarbeid av typen "felles plankontor"

Jobbskaping. Senterpartiet vil:

- Gjere Fjordhagen til ein hovudmotor i arbeidet for å skape nye arbeidsplassar ved m.a. å samle flest muleg aktørar på næringsutvikling under same tak. Fjordhagen bør ta over viktige verkskapsfunksjonar for kommunen og for besøksnæringer (m.a. turistinformasjon) og vidareføre liknande ordningar som "Hoppid", "Hoppekassa" (ungdom) og "Døropnarprosjektet"
- Prioritere støtte over næringsfondet til næringar/bedrifter med konkurransefortrinn; kombinasjon landbruk/reiseliv, mat og helse – t.d. «inn på tunet» - aktivitetar
- Undersøke mulegheitene for cruisetrafikk på Norddalsfjorden med utgangspunkt i «grønn fjord» - konseptet og elektrifisering (landstraum) til skipa
- Støtte initiativ for knoppskyting rundt etablerte bedrifter, t.d. Happy End, Muriparken
- Restarte prosjektet "Hytter til 1000" for å ta meir av naturen i bruk
- Gjennomføre prosjekt "Tilbakeflytting"

Infrastruktur. Senterpartiet vil:

- Støtte kampanjen «fiber til alle» med mål at 95 % av innbyggjarane skal få fiber i perioden
- Sikre forsvarleg standard på kommunale vgar og bruer
- Legge til rette for gang og sykkelvegar langs turistruta Trollstigen – Geiranger
- Vere pådrivar for rassikring av fylkesvegane i Norddalsstranda, til Tafjord og til Geiranger.
- Drive aktiv lobby for heilårsveg mellom Geiranger og Grotli
- Ha bru over Norddalsfjorden som eit mål på sikt
- Innkorting av fylkesveg 650 - Børdalslinja - mot Ålesund
- Støtte arbeidet med lyntog gjennom Gudbrandsdalen til Ålesund

Profiling og relasjonsbygging. Senterpartiet vil:

- Marknadsføre Norddal under portalen "Livskraft" og som ein "Na-Ku-Hel"- kommune, dvs. ha fokus på natur, kultur og helse
- Invitere nabobar til dialog om kommunereform med utgangspunkt i "alle for ein – ein for alle"
- Spele ei aktiv rolle i etablering av kloster på Syltefjellet som ein del av pilegrimsleia og St. Olav'stradisjonen

Prosjekt "Tilbakeflytting". Senterpartiet vil:

- Norddal Sp meiner at **TILBAKEFLYTTING** er eit stikkord for å snu negative trendar i folketalsutviklinga, og at ungdom/unge familiarer er ei særleg viktig målgruppe. Sp vil tilby desse ein etableringspakke tilpassa den einskilde sine behov, som gjer det lettare å kome i gang med arbeid/etablering av bedrift. Innhaldet i pakken vil bli utvikla i nært samarbeid med Fjordhagen og bygge vidare på dagens "Døropnarteneste", "Hoppid" og "Hoppekassa".